

KIYAS

Bir Nahiv Usûl
İlmi Kaynağı

2. Baskı

Mehmet Şirin ÇIKAR

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademişyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-290-9

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademişyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı

KIYAS Bir Nahiv Usûl İlmi Kaynağı

Yayıncı Sertifika No

25465

Yazar

Mehmet Şirin ÇIKAR

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Bisac Code

REL000000

DOI

10.37609/akya.1168

GENEL DAĞITIM
Akademişyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	v
ÖNSÖZ.....	vii

GİRİŞ

Nahiv Usûl İlmi ve Temel Terimler.....	1
1. Nahiv Usûl İlminin Oluşum Süreci	3
2. Nahiv Usûl İlmine Yöneltilen Eleştiriler	13
3. Nahiv Usûl İlmiyle İlgili Temel Eserler	20
4. Nahiv Usûl İlminde Kullanılan Temel Terimler.....	24
4.1. İstidlâl.....	24
4.2. İstikrâ	26
4.3. İhticâc.....	27
4.4. İstishâd	28

I. BÖLÜM

Nahiv Usûl İlminin Kaynakları.....	31
1. Nahiv Usûl İlmi	31
2. Nahiv Usûl İlminin Temel Kaynakları.....	34
2. 1. Semâ	35
2. 1. 1. Kur'an/Kıraât.....	41
2. 1. 2. Hadis.....	49
2. 1. 3. Arap Sözü.....	53
2. 1. 3. 1. Şiir	57
2. 1. 3. 2. Nesir.....	61
2. 1. 4. Semâ ve Nahiv Ekolleri.....	65
2. 2. İstishâbu'l-hâl	70
2. 3. İcmâ	76
2. 4. İstihsan	80
2. 5. Nahiv Usûl İlminde Kullanılan Diğer Kaynaklar	84
2. 5. 1. Beyânu'l-'ille/İlletin Açıklanması.....	85
2. 5. 2. 'Aks/Tersine Çevirme	86

2. 5. 3. 'Ademu'n-Nazîr/Benzerin Yokluğu	87
2. 5. 4. 'Ademu Delili'n-Nefy/Nefyettiğine Dair Delilin Olmaması	89
2. 5. 5. Bâkî/Geriye Kalan Delil	90
2. 5. 6. İstikrâ	90
2. 5. 7. Usûl/Asıllar	91
2. 5. 7. 1. Evlâ/Öncelik	93
2. 5. 7. 2. Sebr ve Taksim/İnceleme ve Bölümleme	94
2. 5. 7. 3. Mura'ātu'n-Nazîr/Benzeri Gözetmek	95

II. BÖLÜM

Nahiv Usûl İlmi Kaynağı Olarak Kıyas	97
1. Kıyasın Temel Rükünleri	104
1. 1. Makîs 'Aleyh/ Asl	105
1. 2. Makîs/Fer'	110
1. 3. Hüküm	114
1. 4. Câmî/'İllet	118
2. Kıyasın Çeşitleri	141
3. Arap Nahvinde Kullanılan Kıyasın Doğası	148
4. Kıyasın Görevleri	151
5. Kıyas İle İstidlâle Yapılan İtirazlar	152
6. Kıyas ve Nahiv Ekolleri	155
7. Delillerin Çatışması ve Tercih	163
SONUÇ	169
KAYNAKÇA	175
DİZİN	187

KISALTMALAR

a.e.	: aynı eser
a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
b.	: ibn
Bkz.	: bakınız
c.	: cilt
çev.	: Çeviren
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Fak.	: Fakültesi
H. (h.)	: Hicrî
Krş.	: Karşılaştırınız
Ktp.	: Kütüphanesi
M. (m.)	: Miladî
Tah.	: Tahkik eden
Ts. (ts)	: Tarihsiz
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
yay.	: Yayınları, yayınlayan

ÖNSÖZ

Arap gramerine bir metot kazandırmayı amaçlayan "nahiv usûl ilmi", nahivcilerden hak ettiği ilgiyi görememiştir. Bu yüzden, nahiv usûl ilmi, fıkıh usûl ilminin etkisinden ve gölgesinden kurtulamamıştır. Arap-İslam Medeniyetinde dil çalışmalarının ulaşmış olduğu seviye, Arap dil ekolleri arasında sürdüğünü bildiğimiz tartışmalar ve dil ekollerinin nahiv usûl ilmini meydana getiren deliller hakkındaki kaynaklara farklı yaklaşımları göz önüne alındığında, bu ilgisizlik yadırganacak bir durum olmaktadır.

Nahiv usûl ilminin temel kaynaklarından biri olan kıyası çalışırken bazı zorluklarla karşılaşacağımızın farkında idik. Her şeyden önce, "nahiv usûl ilmi" başlı başına bir problem teşkil etmektedir. Çünkü konuyla ilgilenen klasik dönem nahivcilerin eserlerine bakıldığında, bu terimin açık olmadığı, çerçevesinin tam olarak çizilmediği ve ele alınan konuların da dağınık olduğu görülmektedir. Modern dönem dilcilerinde de durum çok farklı değildir, zira gerek usûl ve gerekse kıyas çalışanlara bakıldığında konuyla ilgisi olmayan bazı problemleri ele aldıkları görülmektedir.

Biz de bu çalışmamızda, nahiv usûl ilmi ile ilgili çeşitli problemleri ve kavramları giriş bölümünde inceledik. En önemli delillendirme kaynağı olan "semâ" başta olmak üzere bu ilmin diğer temel kaynaklarını da birinci bölümde ele aldık. Çalışmamızın temelini oluşturan bir delil kaynağı olarak kıyası ise ikinci bölümde ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaya çalıştık. Bilindiği gibi kıyas, başta mantık olmak üzere birçok ilmin de yakından ilgilendiği

Kıyas

bir konudur. Ancak baştan şunu belirtelim ki biz bu çalışmamızdan nahiv usûl ilmindeki kıyası yine sadece bu ilmin perspektifinden ele almaya özen gösterip diğer ilimlerle olan ilişkisine girmedik.

Çalışmamızın temel kaynaklarını nahiv usûl ilminin ana kaynakları oluşturmakla birlikte, konuyla ilgili çağdaş eserlere de ulaşmaya özen gösterdik.

"Nahiv usûl ilmi kaynağı olarak kıyas"ı detaylı bir şekilde ele almayı amaçlayan bu çalışma, Türkiye'de alanında bir ilki temsil etmektedir. Bu nedenle de, kimi eksikleri içinde barındırmaktadır. Şüphesiz bu çalışmamda birçok meslektaşımın yardımını gördüm. Onlara içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Mehmet Şirin Çıkar

Van/2007

KAYNAKÇA

A. Süreli Yayınlar

el-CUNDÎ, Ahmed 'Alemu'd-Din, "es-Sıra' beyne'l-kurrâ ve'n-nuhât" 1-2, *Mecelletu Mecme'i'l-Luğati'l-Arabiyye*, Sayı 33-34, Şam, 1974 s. 135-160; 113-123.

DANECKÎ, Janusz, "Early Adab and Grammar", *Quaderni di Studi Arabi*, 5-6, 1987-88, s. 189-195.

EBU TÂKÎ, Se'ud Ğazi, "el-Kıyasu's-şeklî", *Mecelletu'l-Ulumi'ş-Şeri'a ve'l-Luğati'l-Arabiyye ve Adabiha*, Cilt 12, Sayı 20, Mekte, 2000. s. 903-939.

el-EFĞÂNÎ, Sa'id, "el-İhticâc li'l-kırâât", *Mecelletu Mecme'i'l-Luğati'l-Arabiyye*, Sayı 34, Şam, 1974, s. 65-78.

EMÎN, Ahmed, "Medresetu'l-kıyas fi'l-luğa", *Mecelletu'l-Mecme'i'l-İlmiyyi el-Irakî*, Sayı 1, 1950, s.95-103.

GAL, Amıkam, "Two Points of Arabic Grammar", *Arabica*, 28, 1981, s. 293-298.

KOPE, L., "Religious Influences on Medieval Arabic Philolgy", *Studia Islamica*, 5, 1955, Paris, s. 3-59.

MUSTAFA, İbrahim, "Fi usûli'n-nahv", *Mecelletu Mecme'i'l-Luğati'l-Arabiyye*, cilt 8, Şam, 1958, s. 136-146.

SANCAK, Yusuf, "Hadisin Arap Dili Temel Kaynakları İçinde İstışhad ve Edebi Yönü Arap Dili ve Edebiyatına Katkıları", *EKEV Akademik Dergi*, Yıl 9, Sayı 24, 2005, s.208.

er-RÂVÎ, Taha, "Nazratun fi'n-nahv", *Mecelletu'l-Mecme'i'l-İlmiyyi'l-Arabî*, Sayı 1, Cilt 14, Şam, 1936, s. 315-335.

TALMON, Rafi, "et-Tefkiru'n-nahvi kable Kitabi Sibeveyhi: dirâsetun fi tarihi'l-mustalahi'n-nahvi'l-Arabi", *el-Karmil*, Sayı 5, 1984, s. 37-53.

-----, "Mezhebu'l-mu'errihine'l-Arab fi vasfi neş'eti 'ilmi'n-nahvi'l-Arabi", *el-Karmil*, Sayı 4, 1983, s. 93-115.

-----, "Appositival 'Atf -An Inquiry into the History of a Syntactic Category", *Arabica*, 28, 1981, s. 278-291.

TROUPEAU, Gerard, "Neş'etu'n-nahvi'l-Arabi fi dav'i Kitabi Sibeveyhi", *Mecelletu Mecme'i'l-Luğati'l-Arabiyyeti el-Urdunî*, Cilt 1, Sayı 1, 1978, Urdun, s. 125-138.

B. Kitaplar

ABDULLATÎF, M. Hamase, *en-Nahvu ve'd-delaletu: medhel li diraseti'l-ma'na en-nahvi-ed-delali*, Daru's-Şuruk, Beyrut-Kahire, 2000.

ABDUH, Davud 'Atiye, *Ebhas fi'l-luğati'l-Arabiyye*, Mektebetu Lübnan, Beyrut, 1973.

AHMED, Nuzar Huseyn, *el-Menhecu'l-vasfiyyu fi Kitabi Sibeveyh*, Cami'etu Karyunus, Bingazi, 1996.

ALLUŞ, Cemil, *İbnu'l-Enbarî ve cuhuduhu fi'n-nahv*, Daru'l-Arabiyye li'l-Kitab, Libya-Tunus, 1981.

ARSLAN, Ahmet Turan, *İmam Birgiovî: Hayatı Eserleri ve Arapça Tedrisatındaki Yeri*, Seha Neşriyat, İstanbul 1992.

el-ASKERÎ, Ebu Hilâl, *el-Furûk fi'l-Luğa*, tah. Komisyon, Daru'l-Afâki'l-Cedide, Beyrut, 1991.

AYBAKAN, Bilal, *Fıkıh İlminin Oluşum Sürecinde İcmâ*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2003.

- el-BECCE**, Abdulfettah Hasan Ali, *Zahiretu kıyasi'l-haml fi'l-lugati'l-Arabiyye beyne ulemai'l-lugati'l-kudama ve'l-muhaddisin*, Daru'l-Fıkr, Amman, 1998.
- BEL'İD**, Salih, *Fi usûli'n-nahv*, Daru Hume, Cezair, 2005.
- BUHEYRÎ**, Sa'id Huseyn, '*Anasiru'n-nazariyyeti'n-nahviyye fi Kitabi Sibeveyhi*, Mektebetu'l-Anco el-Misriyye, Mısır, 1989.
- el-CÂBİRÎ**, M. Abid, *Tekvinu'l-'akli'l-Arabî*, el-Merkezu's-Sekafiyyu'l-Arabiyyu, Daru'l-Beyda 1991.
- el-CÂHİZ**, Ebu Osman Amr b. Bahr, *el-Beyan ve't-tebyîn*, tah. Abdusselam M. Harun, Daru'l-Cıl, Beyrut, Ts.,
- el-CÂMÎ**, Nurettin Abdurrahman, *Molla Cami: el-fevaidu'd-diyaiyye*, tah. Usema Taha er_rifa'i, Daru'l-Kitabi'l-İslami, İstanbul, Ts.
- el-CÂSİM**, Mahmud Hasan, *el-Ka'idetu'n-nahviyye: tahlilun ve nakdun*, Daru'l-Fıkr, Şam, 2007.
- CEHÂMÎ**, Gerard, *el-İşkaliyyetu'l-luğaviyye fi'l-felsefetil-Arabiyye*, Daru'l-Maşrık, Beyrut, 1994
- el-CUMÂHÎ**, Muhammed İbn Sellâm, *Tabakâtu fuhûli's-şu'ârâ*, tah., Komisyon, Daru'n-Nahdati'l-'Arabiyye, Beyrut, 1968.
- el-CÜRCÂNÎ**, Abdulkahir; *Kitâbü'l-muktesid fi şerhi'l-idah* tah. Kazım Bahr Mercan. Mısır, t.y. Birlikte: *Kitâbü'l-idah* / Ebû Ali Hasan b. Ahmed b. Abdülgaffar Ebû Ali el-Farisi
- el-CÜRCÂNÎ**, eş-Şerif, *et-Ta'rifat*, Daru's-Surur, Beyrut, Ts.
- ÇAKIR**, Ahmet, *Sibeveyh Öğretim Yöntemi ve Koyduğu Bazı Nahiv Kuralları*, Amnadolu Matbaası, İzmir, 1994, s. 17 vd.
- ÇETİN**, M. Nihad, *Eski Arap Şiiri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1973.

- ÇIKAR**, Mehmet Şirin, *Nahivciler İle Mantıkçılar Arasındaki Tartışmalar*, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2001.
- ed-DÎNEVERÎ**, Huseyn b. Musa, *Simâru's-sına'e*, tah. Henna Cemil Haddad, Vizaretu's-Sakafe, Ürdün, 1994.
- DAYF**, Şevki, *Tecdidu'n-nahv*, Daru'l-Me'arif, 3. Baskı, Kahire, 1982.
- , *el-Medârisu'n-nahviyye*, Daru'l-Me'arif, 5. Baskı, Kahire, 1968.
- DERVİŞ**, Ahmed, *İkazu'l-luğa min eydi'n-nuhât*, Daru'l-Fikr-Daru'l-Fikri'l-Mu'asır, Şam-Beyrut, 1999.
- EBU'L-BEKÂ**, Eyyüb b. Musa, *el-Külliyât*, tah. Adnan Derviş, Muhammed el-Misrî, Muessesetu'r-Risale, Beyrut, 1993.
- EBU'L-BEKÂ**, Muhibuddin Abdullah b. Hüseyin, *el-Lubab fi 'ileli'l-binai ve'l-i'rab*, Tah. Ğazi Muhtar Talimat, Daru'l-Fikr, Şam, 1995.
- EBU'L-MEKÂRİM**, Ali, *Usûlu't-tefkiri'n-nahvî*, Daru's-Sekafe, Beyrut, 1983.
- , *Takvîmu'l-fikri'n-Nahvî*, Daru's-Sekafe, Lübnan, ts.,
- , *ez-Zevahiru'l-luğaviyye fi't-turasi'n-nahvî*, el-Kahiretu'l-Hadise li't-Tiba'eti, Kahire, 1968.
- EBU'S-SUÛD**, Sabır Bekr, *en-Nahvu'l-Arabi: dirasetun nassiyye*, Daru's-Sekafeti li'n-Neşr ve't-Tevzi', Kahire, 1987.
- el-EFGÂNÎ**, Sa'id, *Min tarihi'n-nahv*, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1978.
- , *Fi usûli'n-nahv*, Mektebetu'l-İslami, Beyrut, 1987.
- EMÎN**, Ahmed, *Duha'l-İslam*, Daru'l-Kutubi'l-Arabiyye, Beyrut, 10. Baskı, Ts.

- EMİR**, Abbas, *Mine'l-ma'na ile'ş-şekl*, Daru'l-Fıkr, Şam, 2005.
- el-ENBÂRÎ**, Ebu'l-Berekât, *el-İğrab fi cedeli'l-i'rab ve Lume'u'l-Edille fi usuli'n-nahv*, Tah. S. el-Efğani, Matba'atu'l-Cami'eti's-Suriye, 1957.
- , *Esraru'l-Arabiyye*, tah. Fahr Salih Kadare, Daru'l-Ciyl, Beyrut, 1995.
- , *el-İnsaf fi mesaili'l-hilaf*, Daru'l-Fıkr, Şam, Ts
- , *Nüzhetu'l-elibbâ fi tabakâti'l-udebâ*, tah. M. Ebu'l-Fadl İbrahim, Mektebetu'l-'Asriyye, Beyrut, 2003.
- el-ES'ED**, Abdulkerim Muhammed, *Beyne'n-nahvoi ve'l-mantiki ve 'ulumu'ş-şeri'eti*, Daru'l-'Ulum, Riyad, 1983.
- GOLDZİHER**, İgnace, *On The History Of Grammar Among The Arabs*, (ing. Çev. K. Devenyi, T. Ivany), John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, 1993.
- GUTAS**, Dimitri, *Yunanca Düşünce Arapça Kültür*, çev. Lütfü Şimşek, Kitapyayınevi, İstanbul, 2003.
- GÜNDÜZÖZ**, Soner, *Arapçada Kelime Türetimi*, Din ve bilim Kitapları, Samsun, 2005.
- el-FÂKİHÎ**, Cemaluddin Abdullah Muhammed, *Şerhu'l-hududu'n-nahviyye*, tah. M. Et-Tayyib el-İbrahim, Daru'n-Nefais, Beyrut, 1996.
- el-FÂRİSÎ**, Ebu Ali, *el-Mesailu'l-'Askeriyyat*, tah. İsmail Ahmed Amayire, el-Cami'etu'l-Urduniyye, Ürdün, 1981.
- , *el-Hucetü li'l-kurrâi's-seb'eti*, tah. M. En-Nehravi, Daru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut, 2001.
- el-FERÂHİDÎ**, el-Halil b. Ahmed, *el-Cumel fi'n-nahv*, tah. Fahruddin Kabbave, Y. Yeri Yok, 5. Baskı, 1995.

- el-HADİSÎ**, Hatice, *eş-Şahid ve usûlu'n-nahv fi Kitabi Sibeveyhi*, Matbu'âtu Cami'eti'l-Kuveyt, Kuveyt, 1974.
- el-HAMEVÎ**, Ebu Abdullah Yakut b. Abdullah er-Rumî, *Mu'cemu'l-udebâ*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyyeti, Beyrut 1991.
- HASSAN**, Temmam, *el-Usûl*, el-Hey'etu'l-Mısriyyetu'l-Amme li'l-Kitab, Mısır 1982.
- , *Makâlât fi'l-luğa ve'l-edeb*, Cami'etu Ummi'l-Kura, Mekte, 1985.
- , *el-Luğatu'l-Arabiyye: ma'nâha ve mebnâha*, Alemu'l-Kutub, Kahire, 1998.
- el-HELLAB**, Miftah Receb, *el-Kıyasu'n-nahvi min Abdillâh b. Ebî İshak ila Sibeveyh*, Kulliyetu'd-Da'veti'l-İslami, 1996.
- el-HULVÂNÎ**, Muhammed Hayr, *Usûlu'n-nahvi'l-Arabi*, en-Naşır el-Atlası, Rabat, 1983.
- , *el-Mufassal fi tarihi'n-nahvi'l-Arabi*, Müessesetu'r-Risale, Beyrut, 1979.
- HUSEYN**, Muhammed Hıdır, *el-Kıyas fi'l-luğa*, Daru'l-Hadese, Kahire, 1983.
- el-HUSEYNÎ**, Seyyid Ca'fer, *Esâlîbu'l-beyân fi'l-Kur'an*, Vizaretu's-Sekafeti ve'l-İrşadi'l-İslami, Tahran, 1423.
- İBN CİNNÎ**, Ebu'l-Feth Oman, *el-Muhteseb fi teybini vucuhi şevazı'l-Kıraâti ve-idahi 'anha*, Tah., M. A. Ata, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1998.
- , *el-Hasâis*, tah. M. Ali en-Neccar, el-Hey'etu'l-Mısriyyetu'l-Amme li'l-Kitab, Mısır, 1986
- İBN FÂRİS**, Ahmed, *es-Sahibî fi fihhi'l-luğa ve suneni'l-Arab fi kelimihim*, el-Mektebetu's-Selefiyye, Kahire, 1910.

- İBN HALDUN**, *Mukkadimetu İbn Haldun*, Daru'l-Kalem, Beyrut 1986
- İBN KUTEYBE**, Abdullah b. Muslim, *eş-Şi'r ve ş-Şu'arâ*, tah. Hasan Temim, Daru İhyai'l-'Ulûm, Beyrut, 1991.
- İBN MADÂ**, el-Kurtubî, *Kitabu'r-redd 'ala'n-nuhât*, tah. Şevki Dayf, Daru'l-Ufuki'l-Arabî. Kahire, 1947.
- İBN MANZUR**, *Lisânu'l-Arab*, Daru İhyai't-Turasi'l-Arabi, Müessesetu 't-Tarihi'l-Arabi, Beyrut 1993.
- İBNU'S-SERRÂC**, *el-Usûl fi'n-nahv*, tah. Abdu'l-Huseyn el-Feteli, Muessesetu'-Risale, Beyrut 1985.
- İBRÎR**, Beşir, *Delailu iktisabi'l-luğa fi't-turasi'l-lisaniyyi'l-Arabiyyi*, Menşurâtu Mahberi'l-Lisaniyyât ve'l-Luğatu'l-Arabiyye, Cezayir, 2006.
- İLYAS**, Muna, *el-Kıyas fi'n-nahv*, Daru'l-Fıkr, Şam, 1985.
- 'İYD**, Muhammed, *Usûlu'n-nahvi'l-Arabi -fi nazari'n-nuhat ve ray'i İbn Mada ve dav'i ilmi'l-luğati'l-hadis-*, Alemu'l-Kutub, Kahire, 1989.
- KABBAVE**, Fahrudin, *Tahlilu'n-nassi'n-nahviyyi*, Daru'l-Fıkr-Daru'l-Fıkri'l-Mu'asır, Şam-Beyrut, 2006.
- , *Muşkiletu'l-âmili'n-nahviyyi*, Daru'l-Fıkr, Şam, 2003.
- KADDÛR**, Ahmed Muhammed, *Medhel ila fikhi'l-luğati'l-'Arabiyye*, Daru'l-Fıkri'l-Mu'asır-Dau'l-Fıkr, Beyrut-Şam, 1999.
- KASIM**, Muhammed Abdullah, *el-Usuliyyetu'n-nahviyye ve's-sarfıyye fi "el-Hucceti" li Ebi Ali el-Farisi*, Basılmamış Doktora Tezi, 2005, Şam

- el-KIFTÎ**, *İnbahu'r-ruvvat 'ala enbai'n-nuhat*, tah. M. Ebu'l-Fadl İbrahim, Matbaatu Dari'l-Kutubi'l-Mısriyye, Kahire, 1950.
- KOÇYİĞİT**, Talat, *Hadis Istilahları*, Ank. Ün. İlahiyat Fak. Yay., Ankara, 1980.
- el-LEBEDÎ**, M. Semir Nevib, *Mu'cemu'l-mustalahati'n-nahviyye ve's-sarfiyye*, Muessesetu'r-Risale-Daru'l-Furkan, Beyrut-Amman, 1985
- el-LUĞAVÎ**, Ebu't-Tayyîb, *Merâtibu'n-nahviyyîn*, tah. M. 'Azb, Daru'l-Afâki'l-Arabiyye, Kahire, 2002.
- el-MAHZUMÎ**, Mehdi, *Kitabu'l-Halil b. Ahmed el-Ferahidi: a'maluhu ve menhecuhu*, Matba'atu'z-Zehra, Bağdat, 1960.
- , *ed-Dersu'n-nahvi fi Bağdat*, Vizaretu'l-İlam, Irak, 1974.
- , *Kadaya nahviyye*, el-Mecme'u's-Sekafi, Abu Dabi, 2003.
- , *Fi'n-nahvi'l-Arabî*, Beyrut, 1964.
- , *Medresetu'l-Kûfe*, Daru'r-Raidi'l-Arabi, Beyrut, 1986.
- MES'UD**, Fevzi, *Sibeveyh: cami'u'n-nahvi'l-Arabî*, el-Hey'etu'l-Mısriyyetu'l-Ammetu li'l-Kitab, Kahire, 1986.
- el-MİHİRÎ**, Abdu'l-Kadîr, *E'lam ve asâr mine't-turâsi'l-luğavî*, Daru'l-Cenubi li'n-Neşr, Tunus 1993
- el-MUBAREK**, Mazin, *en-Nahvu'l-Arabî: el-'illetu'n-nahviyye: neş'etuha ve tatavvuruha*, Daru'l-Fıkr, 3. Baskı, Lübnan, 1981.
- , *el-Mûcezz fi tarihi'l-belağa*, Daru'l-Fikri'l-Mu'asır - Daru'l-Fıkr, Beyrut - Şam, 1999.
- el-MUBERRED**, Ebu'l-'Abbas Muhammed b. Yezid, *el-Kâmil*, tah. M. Ahmet ed-Dâli, Müessesetu'r-Risale, Beyrut 1986.

- , *el-Muktedab*, tah. Abdu'l-Halik el-'Udeyme, Alemu'l-Kutub, Beyrut, ts.
- el-MUHTAR**, Muhammed, *Tarihu'n-nahvi'l-Arabi fi'l-Maşrik ve'l-Mağrib*, el-Munazzametu'l-İslamiyyeti li't-Terbiye ve'l-'Ulum ve's-Sekafe, Fas, 1996.
- MUKRİM**, A. Salim, *el-Kıraâtu'l-Kur'aniyye ve eseruha fi'd-dırasâti'n-nahviyye*, Müessesetu'r-Risale, Beyrut, 1996.
- el-MUSA**, Nihad, *Nazariyyetu'n-nahvi'l-Arabî fi dav'i menahici'n-nazari'l-luğaviyyi'l-hadis*, Daru'l-Beşir, Mektebetu Vesam, Ürdün, 1987.
- NAHLE**, Mahmud Ahmed, *Usûlu'n-nahvi'l-Arabî*, Daru'l-'Ulumi'l-Arabiyye, Beyrut, 1987.
- en-NEŞŞÂR**, Ali Sami, *Menahicu'l-bahs 'inde mufekkiri'l-İslam*, Daru'l-Fikri'l-Arabi, Kahire, 1947
- en-NEVÂCÎ**, Mahir Mahmud, *Mustalahâtu 'ilmi'n-nahv*, Daru Garib, Kahire, 2001.
- en-NEVEVÎ**, Muhyeddin Yahya b. Şaraf, *el-Mecmu'*, tah. Mahmut Matrahi, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1996
- ÖMER**, Ahmed Muhtar, *el-Bahsu'l-luğavi 'inde'l-'Arab*, Alemu'l-Kutub, Kahire, 1988.
- ÖZBALIKÇI**, Mehmet Raşit, *Kur'an ve Hadisin Arap Gramerindeki Rolü*, Yeni Akademi Yayınları, İstanbul, 2006.
- er-RACİHÎ**, Abduh, *Durûs fi'l-mezâhibi'n-nahviyye*, Daru'n-Nahdati'l-Arabiyye, Beyrut, 1980
- , *en-Nahvu'l-Arabî ve'd-dersu'l-hadis*, Daru'n-Nahdati'l-Arabiyye, Beyrut, 1986.

- er-RAFİ'Î**, Abduh, *en-Nahvu'l-'Arabi ve'd-dersu'l-hadis*, Daru'n-Nahdati'l-Arabiyye, Beyrut, 1986.
- er-RUMMÂNÎ**, Ebu'l-Hasen Ali b. 'İsa, *Risaletâni fi'l-luğa*, tah.: İbrahim es-Sammerâi, Daru'l-Fikr Li'n-Neşr ve't-Tevzi', Amman, 1984.
- es-SAGİR**, Mahmud Ahmed, *el-Kıraâtu's-şâzze ve tevcihuha en-nahvî*, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1999.
- SA'İD**, Abdulvaris Mebruk, *Fi ıslahi'n-nahvi'l-'Arabi: dırasatun nakdiyye*, Daru'l-Kalem, Kuveyt, 1985.
- es-SA'DÎ**, Abdulhekim Abdurrahman Es'ed, *Mebahisu'l-'illeti fi'l-kıyas*, Daru'l-Beşairi'l-İslami, Beyrut, 2000.
- SAUSSURE**, De Ferdinand, *Genel Dilbilim Dersleri*, çev. Berke Vardar, Birey ve Toplum Yay. Ankara, 1985.
- es-SEM'ÂNÎ**, Ebu'l-Muzaffer Mansur b. Muhammed, *Kavâti'u'l-edilleti fi'l-usûl*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1991.
- SİBEVEYHÎ**, Ebu Bısr Amr b. Osman b. Kanmer, *el-Kitab*, tah. Abdusselam Muhammed Harun, Mektebetu'l-Hancı, Mısır 1977.
- es-SİRÂFÎ**, Ebu Sa'id el-Hasan b. Abdullah, *Ahbâru'n-nahviyyîn el-Basriyyîn*, tah. Muhammed İbrahim el-Benna, Daru'l-İ'tisam, Mısır 1985.
- SULTAN**, Selahaddin Abdulhalim, *el-Kıyas ve medâ hucciyyetu-hu*, Selahaddin Publiship Co. Amerika, 2004.
- es-SUVEYH**, Muhammed Aşur, *el-Kıyasu'n-nahvi beyne medrese-ten el-Basra ve-Kûfe*, ed-Daru'l-Cemahiriyye li'n-Neşr ve't-Tevzi' ve'l-İ'lan, Libya, 1986.

- es-SUYÛTÎ**, Celaluddin, *el-İktirah fi ilmi usûli'n-nahv*, tah. A. Suphi Furat, Matba'atu Kulliyâti'l-Âdâb, İstanbul, 1975.
- , *el-Muzhir fi 'ulumi'l-luğati ve enva'iha*, tah. M. A. Cadu'l-Mevlâ, A. M. El-Becâvî, M. E. İbrahim, Daru İhyai'l-Kutubi'l-Arabiyye, Mısır, Ts.
- , *el-Eşbâh ve'n-nezâir fi'n-nahv*, tah. Fayiz Terhinî, Daru'l-Kitabi'l-Arabî, Beyrut, 3. Baskı, 1996.
- , *Buğyetu'l-vu'at fi tabâkâti'l-luğaviyyîn ve'n-nuhât*, tah. M. Ebu'l-Fadl İbrahim, el-Mektebetu'l-Asriyye, Beyrut, ts.
- ŞA'BAN**, Zekiyyudin, Dönmez, İbrahim Kafi, *İslam Hukuk İlminin Esasları (Usûlu'l-fikh)*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1989.
- ŞENER**, Abdulkadir, *Kıyas, İstihsan, İstislah*, Diyanet İşleri başkanlığı Yayınları, Ankara, 1971.
- TALİHAT**, Ğazi Muhtar, *Fi 'ilmi'l-luğa*, Daru Tılas, Dimeşk, 2000.
- et-TANTAVÎ**, Muhammed, *Neş'etu'n-nahvi ve tarihu eşheri'n-nuhât*, Daru'l-Menar, Kahire, 1991.
- et-TEHÂNEVÎ**, Muhammed Ali b. Muhammed, *Keşşâfu isti-lâhâti'l-funûn*, tah. A. Hasan Besec, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1998.
- TERZÎ**, Henna Fuad, *Fi Usuli'l-Luğa ve'n-Nahv*, Daru'l-Kutub, Beyrut, 1969.
- el-UKBERÎ**, Ebu'l-Beka, *Mesailu Hilafıyyeti fi'n-Nahv*, tah. M. Hayr el-Helvani, Daru'-Şarki'l-Arabi, Beyrut, 1992.

el-VERRÂK, Ebu'l-Hasen Muhammed b. Abdullah, *el-'ilel fi'n-nahv*, tah. Meha Mazin el-Mubarek, Daru'l-Fikr el-Mu'asır - Daru'l-Fikr, Beyrut-Şam, 2000.

ez-ZECCÂCÎ, Ebu'l-Kasım b. İshak, *el-Cumel fi'n-nahv*, tah. Ali Tevfik el-Hamed, Müessesetu'r-Risale-daru'l-Emel, Lübnan-ürdün, 1984.

-----, *el-İdâh fi 'ileli'n-nahv*, tah. Mazin el-Mubarek, Daru'n-Nefais, 2. Baskı, İran, 1363.

-----, *Mecâlisu'l-'ulemâ*, tah. Abdusselam M. Harun, Mektebetu'l-Hancı - Daru'r-Ria'e, Kahire, Riyad, 2. Baskı, 1983.

ez-ZEMAŞERÎ, Ebu Kasım Muhammed b. Ömer, *el-Mufassal fi 'ilmi'l-luğa*, tah. M. Es-Su'eydi, Daru İhyai'l-Ulum, Beyrut, 1990.

ez-ZERKEŞÎ, Bedru'd-Din, *el-Burhân fi 'ulumi'l-Kur'an*, tah. M. Ebu'l-Fadl İbrahim, İsa el-Babî el-Halebî ve Şurekâhu, 2. Baskı, 1972, I, 318.

ZEYDAN, Abdulkerim, *el-Vecîz Fi usûli'l-fikh*, Muessesetu'r-Risale, Beyrut, 2002.

ez-ZUBEYDÎ, Sa'id Casim, *el-Kıyas fi'n-nahvi'l-Arabi: neş'etuhu ve tatavvuruhu*, Daru's-Şuruk Li'n-Neşr ve't-Tevzi', 1997, Amman